

INSPIRACJE OGRODNICZE W BIBLIOTECE NID

Posted on 7 maja 2025

Maj w pełni, a to jeden z najbardziej pracowitych miesięcy dla ogrodników! Czas na sadzenie, przesadzanie i intensywną pielęgnację roślin. W poszukiwaniu inspiracji i praktycznych wskazówek warto sięgnąć po wyjątkowe publikacje zgromadzone w Bibliotece Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie.

W XVIII i XIX wieku powstało wiele książek, czasopism oraz katalogów poświęconych ogrodnictwu. Ich rosnąca liczba była efektem budzącej się świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz intensyfikującego się ruchu ochrony przyrody. Wśród naszych zbiorów znajdują się wyjątkowe dzieła z tego okresu, które ukazują poszukiwania nowych form estetycznych oraz rozwój naukowych i przyrodniczych tendencji. Pasjonaci oraz teoretycy, tacy jak Izabela Czartoryska, Krzysztof Kluk, Józef Strumiłło oraz Edmund Jankowski, nie tylko opisywali kompozycje ogrodów, ale także prezentowali zasady, którymi warto kierować się przy doborze roślinnych i ozdobnych elementów ogrodu.

„Myśli różne o sposobie zakładania ogrodów” Izabeli Czartoryskiej, wydane po raz pierwszy w 1805 roku we Wrocławiu, przez wiele lat odgrywały wyjątkową rolę, docierając do szerokiego grona odbiorców zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami. W tym dziele Księżna Izabela dzieliła się wiedzą zdobytą podczas wizyt w ogrodach posiadłości angielskich, a także doświadczeniem wynikającym z projektowania własnych, imponujących ogrodów, w tym romantycznego parku w Puławach. Izabela Czartoryska zaślęnęła z przełożenia idei angielskiego ogrodnictwa ozdobnego XVIII wieku i jego estetyki na polski grunt, z silnym akcentem patriotycznym i duchowym. Według jej koncepcji kluczową rolę w ogrodzie odgrywała „naturalność”, oddanie głosu przyrodzie i odkrywanie w niej analogii lub wskazówek dla kultury.

Kolejnym ważnym dziełem jest książka **„Roślin potrzebnych, pożytecznych, wygodnych, osobliwie krajowych, albo które w kraju użyteczne być mogą, utrzymanie, rozmnożenie i zażycie”** autorstwa Krzysztofa Kluka. To trzytomowe dzieło jednego z pierwszych przyrodników w Polsce, opublikowane po raz pierwszy w latach 1786-1792, zawiera cenne informacje o rodzimych gatunkach roślin. Drugi tom, zatytułowany **„O drzewach i ziołach dzikich, lasach et cetera”**, uznawany jest za pierwszy polski podręcznik leśnictwa. Dzieła Kluka mogą stać się niezwykle przydatne w długie, majowe dni spędzane w ogrodzie czy na działce, oferując wiedzę na temat gatunków roślin, ich nazewnictwa, pielęgnacji oraz „pożytkowania z owoców i ogrodowin”.

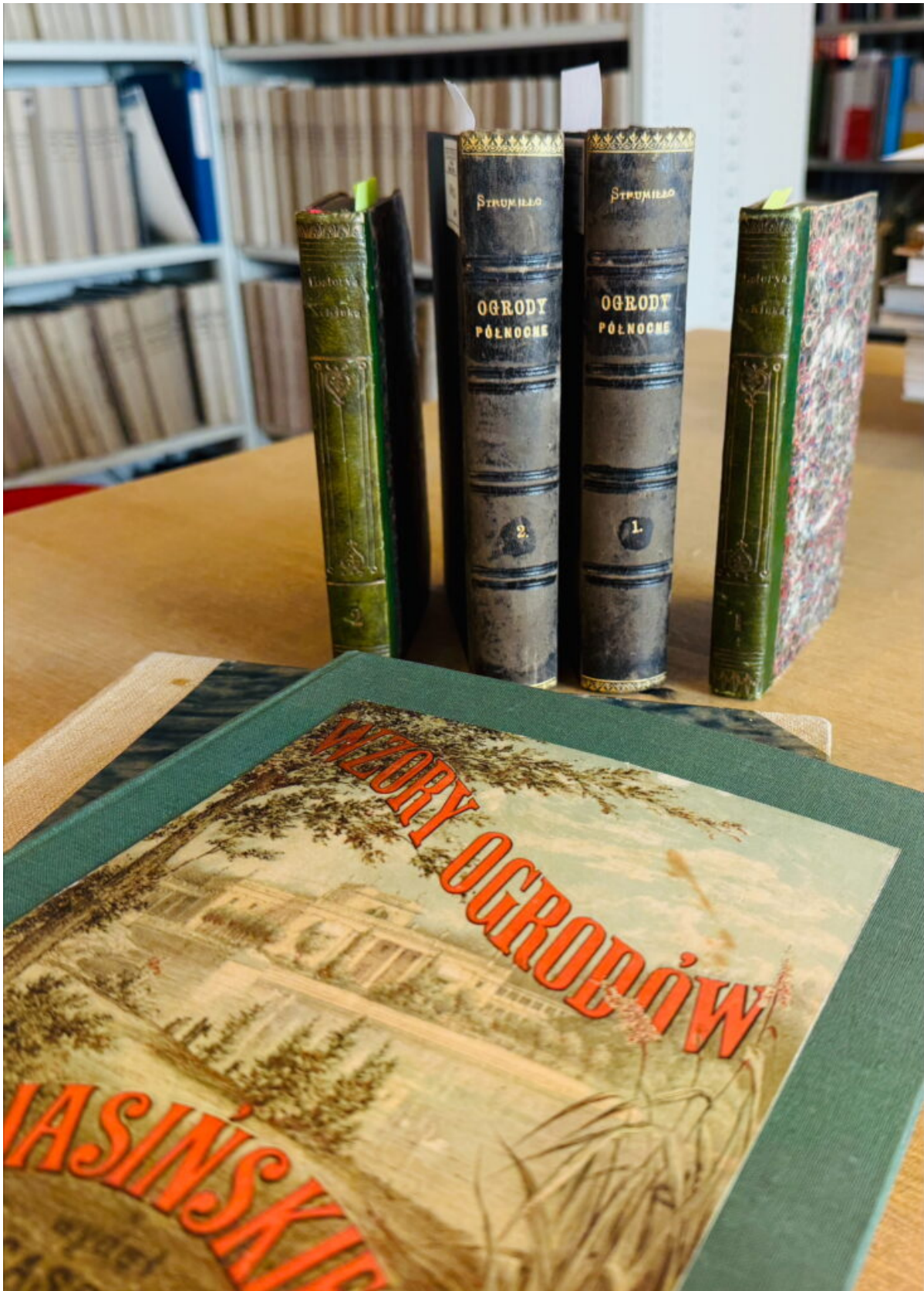
„Ogrody północne” Józefa Strumiłły, wydane po raz pierwszy w 1811 roku w Wilnie, to dzieło, które znacząco przyczyniło się do upowszechnienia wiedzy ogrodniczej w Polsce i na Litwie. Wielokrotnie wydawane, przez dziesięciolecia stanowiło kluczowy podręcznik dla osób zajmujących się pielęgnowaniem ogrodów, sadów oraz roślin domowych. O powszechności tego traktatu świadczy fragment wiersza Czesława Miłosza z utworu „Bogini”:

*„Ile odmian grusz i jabłoni w naszych ogrodach!
Prowadzonych jak zalecają Ogrody północne Strumiły,
I porzeczek, i agresty, dereń i berberys,
Na wielkie smażenie konfitur,
Kiedy twarze gospodyń rozpalone od stania przy płycie”.*

Książka Stanisława Jasińskiego **„Wzory i plany ogrodów zastosowane do potrzeb naszego kraju oraz wzory kobierców kwiatowych”** (Warszawa, 1879) to praktyczny podręcznik projektowania ogrodów użytkowych i ozdobnych, który był ściśle dopasowany do warunków klimatycznych i społecznych Polski. Jasiński, jako doświadczony teoretyk oraz praktyk ogrodnictwa, koncentrował się na przystosowaniu obcych stylów ogrodowych do lokalnych realiów, uwzględniając specyfikę polskiego krajobrazu i tradycji. Jego książka stanowi pomost między teorią a praktyką, a także jest cenna jako dokumentacja ówczesnej estetyki ogrodowej. W pracy tej Jasiński nie tylko przedstawia wzory projektów ogrodów, ale także omawia kwestie związane z doбором roślin oraz zasadami kompozycji przestrzennych, które najlepiej odpowiadały warunkom panującym w Polsce. To niezwykle wartościowe źródło, które nie tylko miało duży wpływ na ówczesne praktyki ogrodnicze, ale także zainspirowało kolejne pokolenia ogrodników.

Wiedza zawarta w dziełach tych autorów jest niezwykle cenna, ponieważ umożliwia ochronę i odtwarzanie ogrodów z zastosowaniem odpowiednich gatunków, zachowując ich historyczną oraz estetyczną wartość.

Zachęcamy do zapoznania się z tymi cennymi publikacjami w naszej Bibliotece NID!

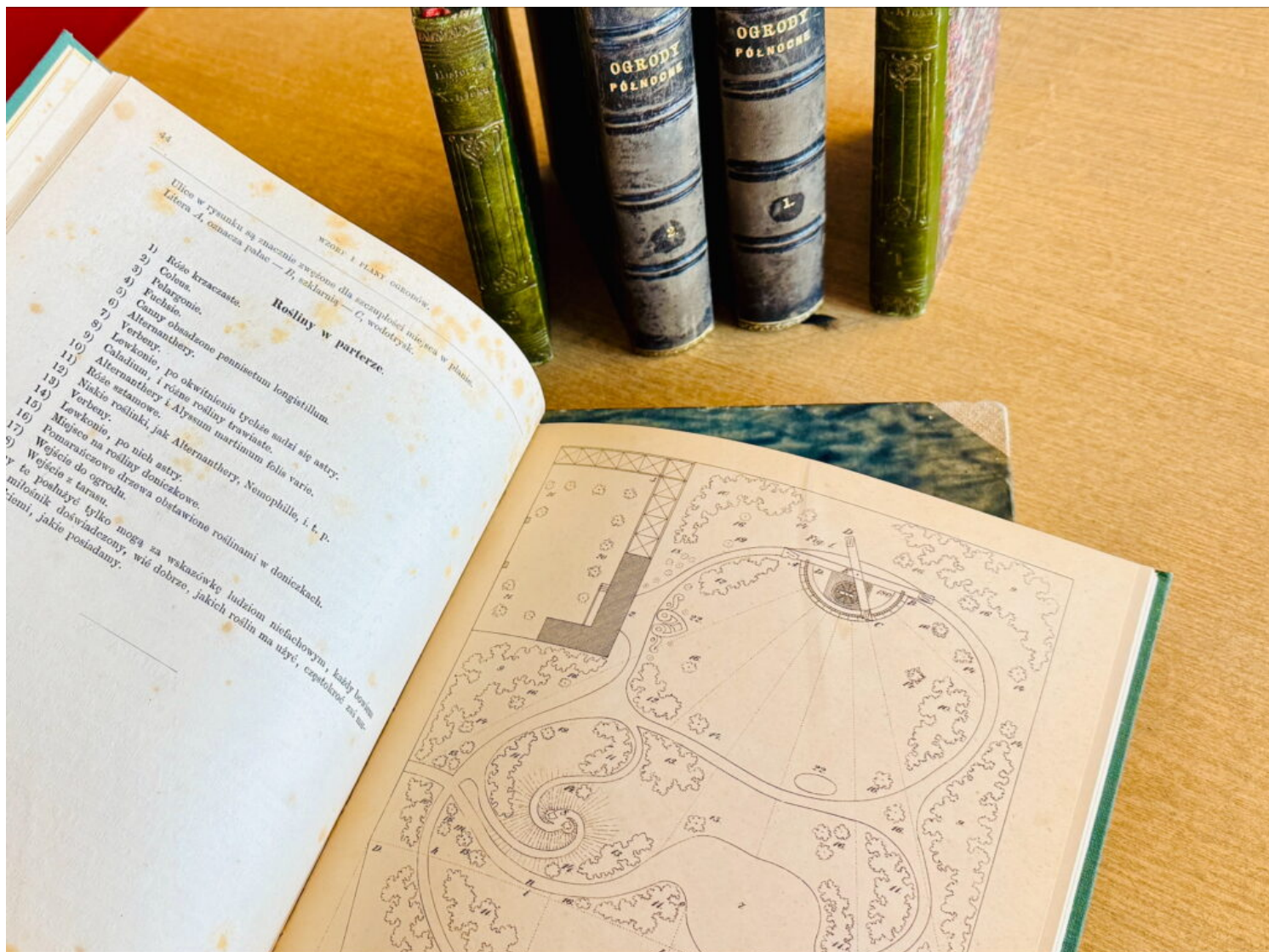
Unikalne pozycje w Bibliotece NID, fot. NID/Patrycja Adamczyk

„Myśli różne o sposobie zakładania ogrodów” Izabeli Czartoryskiej, fot. NID/Patrycja Adamczyk

Jeden z tomów publikacji Krzysztofa Kluka, fot. NID/Patrycja Adamczyk

Książka Stanisława Jasińskiego „Wzory i plany ogrodów zastosowane do potrzeb naszego kraju oraz wzory kobierców kwiatowych”,
fot. NID/Patrycja Adamczyk